

Onderzoekslijn 1.2: Preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten

Promotor: Bram Spruyt

Beleidsrelevantie en doelstellingen

Ervoor zorgen dat zoveel mogelijk leerlingen gekwalificeerd de eindmeet halen, is één van de prioriteiten in de beleidsbrief van Minister Crevits. Dit engagement resulteerde reeds in de conceptnota 'Samen tegen schooluitval', een initiatief van de Vlaamse ministers van Onderwijs, Welzijn en Werk met als doel het aantal vroegtijdige schoolverlaters en spijbelende leerlingen te verminderen en zo het leerrecht te garanderen. Twee klemtonen in dit plan staan centraal in de voorgestelde onderzoekslijn:

- (1) Het cruciaal belang van *preventie* in een aanklappend beleid dat inzet op vroeg ingrijpen.
- (2) Overeenkomstig de Europese aanbeveling wordt de problematiek van vroegtijdig schoolverlaten en spijbelen aangepakt via een *geïntegreerd beleid met aandacht voor een lokale vertaalslag*.

Primair objectief van de voorgestelde onderzoekslijn is daarom bij te dragen aan het optimaliseren van een preventief en geïntegreerd beleid rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten op *schoolniveau*. Daartoe voorzien we een diepgaande studie van de voorwaarden, hinderpalen, uitdagingen, opportuniteiten en good practices van een effectief *implementatiebeleid* rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten waarbij rekening wordt gehouden met specifieke uitdagingen verbonden aan de kenmerken van de leerlingen (met bijzondere aandacht voor gender, achterstelling, etnisch-culturele verschillen) en het type onderwijs (met bijzondere aandacht voor Deeltijds Beroepsonderwijs en waar mogelijk de leertijd).

De kern van deze onderzoekslijn situeert zich op het vlak van scholen, maar is ingebed in een breder onderzoekskader dat aandacht heeft voor (1) de situering van de Vlaamse onderwijscontext en (2) verdiepend onderzoek naar registratiegegevens en de wijze waarop men er dient mee om te gaan:

- (1) Doordat het huidige Vlaamse beleid rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten aansluit bij een ruimer Europees beleidskader is ons objectief op dit punt dubbel: (1) een grondige schets van hoe het Vlaams onderwijs zich verhoudt ten opzichte van andere landen en (2) het aanleveren van inzichten, good-practices en valkuilen die in buitenlands onderzoek geïdentificeerd werden.
- (2) In het kader van preventie krijgen scholen via het Mijn School systeem gedetailleerde schoolspecifieke informatie over vroegtijdig schoolverlaten (2015-2016) en later spijbelen (2016-2017). Zoals onder meer aangeven door de VLOR en zoals ook blijkt uit de audit van de CLB's bestaan er grote verschillen tussen scholen¹ in de wijze waarop met data wordt omgegaan. Er is op dat vlak nood aan twee zaken: (1) zicht krijgen op hoe scholen omgaan met hun cijfers rond vroegtijdig schoolverlaten en spijbelen én hoe ervoor gezorgd kan worden dat deze cijfers een middel en geen doel worden; (2) blijvend onderzoek naar de betekenis van de aan scholen aangeleverde kernindicatoren.

Die algemene insteek vertaalt zich in volgende concrete onderzoeksvragen:

- (1) Hoe situeert Vlaanderen zich wat betreft spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten (zowel qua niveau, qua samenhang, en qua verschillen tussen scholen) in internationaal perspectief? En welke kenmerken verklaren die positie?
- (2) Welke zijn de randvoorwaarden voor het opzetten, implementeren en uitvoeren van een geïntegreerd zorgbeleid rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten? Welke worden er toegepast? Welke werken (niet) en waarom?
- (3) Welke indicatoren spelen een belangrijke rol in het identificeren van spijbelen? Kunnen we op basis van deze indicatoren scholen classificeren in verschillende types?
- (4) Met welke uitdagingen en knelpunten worden Vlaamse scholen geconfronteerd bij het implementeren van centrale beleidsmaatregelen en bij het afstemmen ervan op de specificiteit van de lokale context?

¹ Scholen worden hierbij breed ingevuld als het geheel van de onderwijsinstelling en de betrokken partners van het zorgbeleid (dus ook het adviserend CLB).

De focus in deze onderzoekslijn ligt op preventie en het schoolniveau. De analyse van de *individuele curatieve trajecten* valt buiten het bestek van deze onderzoekslijn.

State of the art (en uitgangspunten)

De afgelopen jaren werd veel monitor-onderzoek verricht naar het voorkomen en de correlaten (oorzaken en/of gevolgen) van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Vier kerninzichten uit dat onderzoek vormen de basis van deze onderzoekslijn:

- (1) *Er bestaan aanzienlijke verschillen tussen landen wat betreft vroegtijdig schoolverlaten en deze kunnen minstens ten dele worden toegeschreven aan kenmerken waarop een onderwijsbeleid vat heeft.* Voor spijbelen zijn die verschillen veel minder goed gedocumenteerd maar wel waarschijnlijk. Een vergelijkend onderzoek dient te tonen welke verbeteringsmarge Vlaanderen nog heeft én welke landen/regio's daarbij als voorbeeld kunnen fungeren. Dergelijk onderzoek moet, in tegenstelling tot veel van het bestaande onderzoek, spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten simultaan bestuderen (zie punt 2).
- (2) *Spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten hebben meer gemeen dan wat hen scheidt.* Deze stelling geldt op een dubbele wijze. Ten eerste zijn op het niveau van de leerling de risicokenmerken op spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten of meer algemeen schools falen grotendeels dezelfde. Ten tweede is elk van deze kenmerken doorgaans een uitstekende voorspeller voor een ander kenmerk (bv. spijbelen is doorgaans een goede voorspeller voor vroegtijdige schooluitval, enz.). Dat verklaart en verantwoordt ook de sterke klemtoon op de preventie van spijbelen in het plan tegen schooluitval. Die gemeenschappelijkheden tussen spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten moeten een cruciaal onderdeel zijn van het denken rond preventie en remediëring, al was het bijvoorbeeld maar om te verzekeren dat winst op het ene vlak niet gerealiseerd wordt door verlies op het andere vlak.
- (3) Een van de cruciale kenmerken die spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten gemeen hebben is het groot aantal geïdentificeerde potentiële oorzaken. Spijbelen noch vroegtijdig schoolverlaten zijn daarenboven zelden het gevolg van slechts één enkele oorzaak (Keppens & Spruyt, 2016).
- (4) Het *bindingsperspectief* laat toe om dat web van causale relaties theoretisch te vatten (Keppens & Spruyt, 2015). Het bindingsperspectief stelt dat de kans op spijbelen en/of vroegtijdig schoolverlaten groter wordt naarmate de binding tussen de leerling en de school om welke reden dan ook verzwakt. Spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten verschijnen in die visie als verschillende fasen in een onthechttingsproces. Het theoretisch vernieuwende aan het bindingsperspectief is dat binding geen eigenschap is van een leerling², noch van scholen maar van *de relatie tussen de leerling en zijn school*. Succesvolle preventie maatregelen dienen afgestemd te zijn op de particulariteit van die relatie én kunnen nooit eenrichtingsverkeer zijn. Denken in termen van binding veronderstelt een relationele benadering en laat goed toe te begrijpen *waarom* bepaalde concrete maatregelen (niet) werken. In deze onderzoekslijn wordt het bindingsperspectief als vertrekpunt genomen, maar we gaan we ook expliciet in de literatuur op zoek naar andere verklaringsmodellen die gehanteerd worden voor preventiestrategieën tegen spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten.

Aanpak

Onderzoekslijn 1.2 bestaat uit vijf logisch op elkaar voortbouwende werkpakketten. Hieronder lichten we per werkpakket de onderzoeksvraag en –aanpak toe en geven we een verantwoording.

Werkpakket 1: *Hoe situeert Vlaanderen zich qua spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten in internationaal perspectief? En in welke mate kunnen regionale verschillen toegeschreven worden aan kenmerken van het onderwijssysteem? (juli - december 2016)*

---

² Binding dient duidelijk te onderscheiden worden van schoolwelbevinden. Een tijdelijk laag schoolwelbevinden kan een gevolg zijn van een sterke binding (bv. indien een kind minder goed presteert dan hij zelf had gehoopt).

In een eerste onderzoeksfase situeren we Vlaanderen inzake spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Hoe scoort Vlaanderen qua algemeen voorkomen? Is de samenhang tussen spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten in Vlaanderen sterker of zwakker, en zijn de verschillen *tussen* scholen in het voorkomen van beide uitkomsten groter of kleiner in vergelijking met andere Europese landen?

Het contextualiseren van de Vlaamse situatie (1) genereert een goed referentiepunt om in WP2a buitenlandse ervaringen met preventiebeleid correct te interpreteren en (2) laat toe interessante cases (of groepen van landen) te identificeren voor het verfijnen van het design van de geplande expertsurvey (WP2b).

De PISA-data uit 2012 bevatten een indicator voor zelfgerapporteerd spijbelen. Het is daarmee een van de weinige instrumenten die toelaten spijbelen vanuit een comparatieve invalshoek te bestuderen³. Aangezien deze data in scholen verzameld worden, is het ook mogelijk – en in het licht van de algemene focus van deze onderzoekslijn op het schoolniveau is dat ook cruciaal – om de verdeling van een indicator die de verschillen tussen scholen binnen een regio uitdrukt te bestuderen vanuit een comparatieve invalshoek. De PISA-data worden gekoppeld aan gegevens op landenniveau van de EU Labour Force Survey (LFS) dewelke twee indicatoren over vroegtijdig schoolverlaten bevat. Deze gegevens worden verder verrijkt met kenmerken van het onderwijssysteem (o.a. duur leerplicht), de onderwijsomgeving (o.a. het gemiddelde onderwijsniveau van jongeren) en de sociaal-economische context (o.a. jeugdwerkloosheid).

Werkpakket 2: Welke zijn de randvoorwaarden voor het opzetten, implementeren en uitvoeren van een geïntegreerd zorgbeleid rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten? Welke worden er toegepast? Welke werken (niet) en waarom? (juli 2016 tot april 2017)

WP2 maakt een inventaris en synthese van het bestaande nationale en internationale onderzoek rond een effectief en efficiënt schoolbeleid ten aanzien van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Uitgangspunt is de idee dat meer inzicht verwerven *in de manier waarop* scholen via concrete maatregelen een doeltreffend preventiebeleid tegen spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten kunnen voeren twee zaken veronderstelt: (1) inzicht in de theoretische kaders waarop concrete interventies steunen en (2) het inventariseren en synthetiseren van concrete praktijken waarvan onderzoek suggereert/toont dat ze (niet) werken. We maken een state-of-the-art overzicht dat het Vlaams onderwijs verrijkt met inzichten uit het buitenland op basis van twee methoden: (1) een systematische review van de literatuur en (2) een expertsurvey:

WP2a: In de systematische literatuurreview inventariseren en synthetiseren we onderzoek naar maatregelen en initiatieven ter preventie van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten op schoolniveau. We kijken naar (1) het gehanteerde theoretisch model (waarom verwachtte men een effect?) (2) de precieze maatregelen (wat werd concreet gedaan?) en (3) de effecten ervan (was er een impact en zo ja welke?).

WP2b: Een expertsurvey via een webenquête. Deze expertsurvey is nodig om (1) publicatie-bias op te vangen⁴, (2) meer duiding te krijgen bij opmerkelijke bevindingen uit WP1 en (3) de resultaten van de literatuurreview verder te duiden en de vragen die ze oproept te beantwoorden. Een expertsurvey bestaat uit een reeks van zeer gerichte open vragen die op voorhand bezorgd worden en waarop experts schriftelijk of mondeling (via skype) antwoorden. Experts worden in twee fases geïdentificeerd. Eerst op basis van de literatuurreview van bestaande effecten tegen spijbelen en schooluitval en de daaraan verbonden wetenschappelijke publicaties. Bijkomende experts worden via een sneeuwbal methode gerekruteerd. De selectie van de regio's/landen waarin de experts gezocht worden, gebeurt op basis van de bevindingen uit WP1. We voorzien 4 tot 6 regio's/landen en streven ernaar per regio/land 5 experts te bevragen. Experts kunnen onderzoekers zijn, maar ook mensen die een centrale rol speelden bij de implementatie van specifieke maatregelen.

Werkpakket 3: Registratiecijfers optimaler benutten. Welke indicatoren spelen een belangrijke rol bij het identificeren van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten? Kunnen we op basis van deze indicatoren scholen classificeren in verschillende profielen? Welke overkoepelende preventieve strategieën houden

³ De afwezigheid van een uniforme definitie voor spijbelen (Gentle-Genitty et al., 2015), maakt een internationale vergelijking op basis van registratiegegevens nagenoeg onmogelijk.

⁴ Spijbelen en vroegtijdig oorzaken zijn complexe problematieken met veel verschillende oorzaken. Daardoor is de kans groot dat genomen maatregelen door niet-geobserveerde heterogeniteit geen effect lijken te hebben terwijl dat in realiteit mogelijk wel het geval is.

verband met spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten en in welke mate verschillen deze naargelang het profiel van de school? (oktober 2016 tot januari 2018⁵)

Een integraal onderdeel van elk effectief preventiebeleid is het verwerven van een goed zicht op de beginsituatie en het afgelegde traject. In dat kader zijn registratiegegevens cruciaal. Scholen zullen via het Mijn School systeem in de toekomst inzage krijgen op het voorkomen van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten op schoolniveau. Scholen worden langs die weg aangezet naar zichzelf en hun werking te leren kijken. De mate waarin dat potentieel effectief gerealiseerd wordt, is echter afhankelijk van een aantal randvoorwaarden. Het gaat daarbij evident om de datageletterdheid van de school (zie VLOR, 2015:5), maar scholen dienen ook te weten wat deze indicatoren precies weergegeven, hoe ze verbonden zijn met onderwijsprocessen én of de gebruikte indicatoren deze processen in voldoende mate afdekken. In dat licht voorziet WP3 verdiepende analyses van registratiegegevens over spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Daartoe maken we gebruik van de verfijnde registratiegegevens zoals verzameld via DISCIMUS en verdiepende analyses op basis van verrijkte LiSO-data. Ook in dit WP staat het schoolniveau centraal. Om de betekenis van bepaalde geaggregeerde indicatoren en tendensen te interpreteren is het evenwel belangrijk op bepaalde punten af te dalen naar het individuele niveau. Concreet maken we gebruik van drie databronnen:

- De gegevens van de meest recente cohorte van vroegtijdig schoolverlaters (schooljaar 2014-2015). Dit laat toe scholen te karakteriseren in termen van het aantal vroege schoolverlaters.
- Registratie van spijbel- en afwezigheidscijfers van het meest recente schooljaar voor leerlingen uit de 2de en 3de graad gewoon secundair onderwijs (wel deeltijds onderwijs⁶, geen BUSO). In navolging van OBPWO 11.03 (Keppens et al., 2014) vragen we een cross-sectie van één schooljaar met per leerling naast relevante achtergrondkenmerken (onderwijsachterstellingsindicatoren), kenmerken van de onderwijspositie, gegevens over het aantal afwezigheden, het aantal B-codes, de timing van die B-codes en relevante schoolkenmerken (bv. ligging). Deze databank laat ons toe zelf geaggregeerde indicatoren op schoolniveau te maken die gekoppeld kunnen worden aan de eerste databron. Deze data maken het mogelijk verschillen (zowel op individueel als op schoolniveau) in de kans op het krijgen van B-codes op een veel lager niveau (bv 1, 5 of 10) te documenteren dan totnogtoe voor Vlaanderen gebeurde. Dat is een cruciale stap. Eerder onderzoek toonde dat het aantal spijbelaars op een school de kans op individueel spijbelen voorspelt. Wanneer ontstaat in scholen dergelijke zelfversterkende dynamiek: op het moment dat er in het algemeen meer gespijbeld wordt of op het moment dat er meer echt problematische spijbelaars in de school aanwezig zijn? Het beantwoorden van die vraag is cruciaal voor een preventiebeleid. Stemmen de drempels die tot nu toe gebruikt worden om in te grijpen (10 →CLB; 30→Melding Departement) of die men plant te gebruiken (5→CLB; 15→ registratie als ‘problematische afwezigheid’) overeen met verschillen in reële gevolgen (bv. kans op slagen aan het einde van het schooljaar, geaccumuleerde totale afwezigheid)? De gegevens laten verder toe expliciet rekening te houden met de *timing* van B-codes en de *duur* van de afwezigheden, twee kenmerken die in Vlaanderen in tegenstelling tot bijvoorbeeld Nederland nog maar weinig aandacht kregen. Deze data stellen ons ook in staat te onderzoeken hoe spijbelen zich verhoudt tot andere afwezigheden en vroegtijdig schoolverlaten: Zijn er scholen die erin slagen om de spijbelproblematiek te ‘isoleren’? Zijn er scholen die relatief veel vroegtijdig schoolverlaters hebben terwijl ze lager dan verwachte spijbel- en afwezigheidscijfers hebben? Welke kenmerken hebben die scholen dan? Enz.
- Niet alle dynamieken achter kernindicatoren rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten kunnen gevat worden met administratieve gegevens. Voor een goed begrip van die kernindicatoren is zicht op de achterliggende dynamieken echter cruciaal. De LiSO-data (1) bevatten gedetailleerde informatie over kenmerken van de school en het schoolbeleid, (2) laten toe een koppeling te maken met registratiegegevens van de school en leerlingen en (3) bieden de mogelijkheid tot het opnemen van specifieke indicatoren rond afwezigheden en kenmerken van het spijbelen in de bevraging van mei 2017.

WP 3 genereert drie uitkomsten:

⁵ De constructie van de data voor dit WP vraagt voldoende tijd. De voorbereiding start daarom op 1/7/2016.

⁶ Voor de leertijd worden geen spijbelcijfers verzameld, wel gegevens over vroegtijdig schoolverlaten.

⁷ We vragen de gegevens op individueel niveau om beter de eigenschappen van geconstrueerde indicatoren op schoolniveau te kunnen bestuderen.

- Een analyse van de betekenis van de kernindicatoren voor spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten zoals scholen ze krijgen via het MijnSchool systeem.
- Een analyse van verschillen inzake spijbelen, vroegtijdig schoolverlaten en hun onderlinge samenhang op schoolniveau. We bestuderen deze relatie zowel in het algemeen als uitgesplitst naar een aantal types onderwijs (bv. deeltijds onderwijs en kunst onderwijs) waarvoor we weten dat spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten er vaak voorkomt of er een specifieke vorm aanneemt. Drijvende vraag achter deze analyses is steeds of we variatie vinden op een algemeen patroon en welke scholen het dan beter/minder goed doen.
- De identificatie van een aantal cases die gebruikt worden in WP4.

Werkpakket 4: *Met welke uitdagingen en knelpunten worden scholen in Vlaanderen geconfronteerd bij het implementeren van centrale beleidsmaatregelen en bij het afstemmen ervan op de specificiteit van de lokale context?* (juli 2016 tot juli 2018)

WP 4 verbindt de strategieën tegen spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten zoals geïdentificeerd in de wetenschappelijke literatuur met praktijkervaringen en de relevantie van de lokale context.

Een zorgbeleid rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten kan pas slagen indien *alle* betrokken actoren (leerkrachten, het zorgkader, CLB, LOP, enz) samenwerken. Dit vereist een verdiepende analyse van welke actoren betrokken zijn in het zorgbeleid rond spijbelen en schoolverlaten, welke rollen zij vervullen en welke verantwoordelijkheden ze opnemen. Via kwalitatief onderzoek verwerven we gedetailleerde, context-specifieke informatie over schoolbeleid. We voorzien een kwalitatief onderzoek bestaande uit twee luiken:

In WP4a maken we een casestudy van een centrumstad in Vlaanderen. Het succes van een geïntegreerd beleid rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten wordt immers niet enkel bepaald door de samenwerking binnen een bepaalde school, maar ook door de manier waarop er een vorm van samenwerking bestaat tussen scholen. Het is eigen aan de spijbelproblematiek dat spijbelaars vaak van school veranderen. Dat kenmerk vereist aandacht voor het doorverwijzingsbeleid van scholen. Hoe communiceert men in een specifieke gemeenschap over spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten? Hoe verloopt de opvolging van spijbelaars? Hoe trekt men een groep scholen mee in hetzelfde verhaal? Wie neemt welke rol op en hoe wordt overleg tussen scholen georganiseerd? In een eerste stap wordt een netwerkkaart gemaakt (zie onderzoeklijn 2.2.2) die de samenwerkingsverbanden binnen de stad tussen de scholen, professionals en relevante anderen zichtbaar maakt. Deze kaart wordt in latere gesprekken gebruikt om de geschiedenis van het netwerk te reconstrueren en op die manier zicht te verwerven op de wijze waarop dergelijke netwerken vorm krijgen en obstakels te identificeren. Kern van het onderzoek is vervolgens een participerende observatie binnen de specifieke context van een stad in Vlaanderen waarbij we gedurende de looptijd van dit project aanwezig zijn op de verschillende overlegmomenten tussen de scholen, vergaderingen op scholen over het spijbelbeleid en waarbij we diepte-interviews voeren met de verschillende leden van de LOP's binnen de lokale gemeenschap.

In WP4b voorzien we diepte-interviews in 10 zorgvuldig gekozen scholen⁸. Deze scholen worden over Vlaanderen heen geselecteerd op basis van de geïdentificeerde profielen, voortkomende uit werkpakket 3. Voor elk van deze scholen bevragen we de relevante actoren (meerdere leerkrachten, de verantwoordelijke voor het zorg/registratiebeleid, de vertegenwoordiger van het CLB, de vertegenwoordiger van het LOP, relevante anderen,...) en maken we gebruik van de gegevens van de school (registratiegegevens en het recentste inspectieverslag) zodanig dat we via triangulatie van gegevens inzicht krijgen op de werking van de school. We gebruiken de inzichten uit WP4a om verder af te toetsen in welke mate deze contextspecifiek waren. In WP4b zijn we hoofdzakelijk geïnteresseerd in de wisselwerking binnen de school en de rollen die de verschillende actoren op school invullen met betrekking tot het geïntegreerd beleid over spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. De timing van deze onderzoeklijn laat bovendien toe zicht te krijgen op de manier waarop scholen omgaan met de informatie die hen voor het eerst aangereikt wordt via platformen zoals Mijn School. Om die reden spreiden we dit onderzoek ook over een voldoende lange periode.

Werkpakket 5: Eindrapportering en valorisatie (augustus 2018 tot december 2018)

⁸ We kiezen deze scholen zodanig dat in combinatie met WP4a het regulier secundair onderwijs (geen BUSO) in voldoende mate afgedekt is.

We voorzien een aantal tussentijdse hoofdstukken/papers die geïntegreerd worden in een eindrapport met bijhorende studiedag (december 2018). De studiedag zal vooral focussen op de uitdagingen en opportuniteiten rond het concreet implementeren van maatregelen tegen spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Andere specifieke valorisatiemogelijkheden:

- Onderzoek op basis van de registratiecijfers laat toe bestaande indicatoren kritisch te evalueren en resulteert in nieuwe voorstellen voor indicatoren (bv. relevantie van de timing van B-codes en de duur van afwezigheden).
- Het onderzoek resulteert in een aantal cruciale dimensies of drempels of zelfs in het ontwikkelen van een typologie van leerlingen en scholen. Doordat er gewerkt wordt met administratief reeds verzamelde gegevens, resulteert die analyse in onmiddellijk inzetbare en werkbare typologieën/dimensies/drempels (de gegevens zijn er immers al).
- Er bestaat in het onderwijsveld een grote vraag naar onderzoek rond spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten met betrekking tot specifieke onderwijstypes (o.a. DBSO, KSO). De voorgestelde analyse levert dat type onderzoek.
- De kwaliteit van registratiegegevens en de rapportering erover naar scholen, zal alleen maar verbeteren door meer met de verzamelde gegevens te werken en te zoeken naar de dynamieken die achter de data schuilgaan. Dit onderzoek draagt daartoe bij.
- De conceptnota *Samen tegen schooluitval* voorziet de oprichting van een website die tot doel heeft scholen informatie aan te reiken zodat schoolteams meer inzicht krijgen in de problematiek van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten. Binnen Klasse wordt een themawerkgroep rond 'Spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten' opgericht. De resultaten van dit onderzoek leveren input voor deze website en werkgroep. Specifiek denken we bij te dragen door (1) informatie aan te leveren over buitenlandse ervaringen, (2) de wijze waarop Vlaanderen in deze zich internationaal positioneert en waarom dat zo is.

Dwarsverbindingen met andere onderzoekslijnen

- Themalijn 1 Lerende, 1.1 LISO: Door vragen over afwezigheden aan de vragenlijst voor leerlingen toe te voegen én de surveygegevens aan administratieve registratiegegevens te koppelen, vergroten we de gebruiksmogelijkheden van de LiSO-data. Concreet wordt door deze uitbreiding het sociale en organisatorische aspect van onderwijs sterker belicht.
- Themalijn 1 Lerende, Thema 3: De analyses op PISA-data onderzoeken rechtstreeks de relevantie van verschillen in onderwijsorganisatie en/of de maatschappelijke inbedding van onderwijs. Zij doen dat bovendien voor een thema dat in comparatief onderwijsonderzoek vaak onderbelicht blijft.
- Themalijn 1 Lerende, Thema 3: Kansengroepen hebben een grote kans op spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten en deze laatste vormen dus een cruciale schakel in de sociale reproductie van onderwijsuitkomsten.
- Themalijn 2 De leraar en school als organisatie, 2.2.2 Buitenschools leren: Het is duidelijk dat met het oog op het effectief verminderen van spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten de samenwerking tussen onderwijsverstrekkers (leerkrachten, scholen, enz.) een kritische randvoorwaarde is. Niet alleen brengt men via die samenwerking expertise in de school en onderwijscontext. We weten ook dat vele vroegtijdig schoolverlaters een geschiedenis van doorverwijzingen kenden én dat steden heel vaak geconfronteerd worden met een instroom van leerlingen die in scholen buiten de stad faalden. We maken gebruik van de expertise en methodologie (netwerkkarten) uit 2.2.2 om de dynamieken in de bestudeerde stad maximaal te vatten.

Timing en outputs

mijlpalen	inhoud	output
-----------	--------	--------

December 2016	<ul style="list-style-type: none"> - Vergelijkende analyse spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten Vlaanderen in internationale context - Rekruteren van Centrumstad in Vlaanderen 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdstuk over situering van Vlaanderen inzake spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten - Selectie landen/regio's expertsurvey
Juni 2017	<ul style="list-style-type: none"> - Literatuurstudie schoolbeleid spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten - Afname expertsurvey - Netwerkkarta tekenen - Participerende observatie centrumstad 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdstuk met de inventaris van de randvoorwaarden van een succesvol beleid spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten
Januari 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Analyse kernindicatoren spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten - Analyse verschillen in spijbelen, vroegtijdig schoolverlaten en onderlinge samenhang op schoolniveau - Rekruteren van 10-tal scholen - Participerende observatie centrumstad 	<ul style="list-style-type: none"> - Inventaris kernindicatoren spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten (evaluatie bestaande indicatoren + aanleveren potentiële nieuwe indicatoren) - Hoofdstuk over strategieën tegen spijbelen / vroegtijdig schoolverlaten naargelang de schoolcontext - Identificatie scholen WP4
December 2018	<ul style="list-style-type: none"> - Participerende observatie centrumstad - Interviews/focusgroepen schoolcases 	<ul style="list-style-type: none"> - Hoofdstuk met kritische analyse van de uitdagingen / knelpunten implementatie beleid spijbelen en vroegtijdig schoolverlaten - Geïntegreerd eindrapport
Begin 2019	Presentatie van de belangrijkste bevindingen	Studiedag

Referenties (zie cv voor volledige lijst met relevante literatuur)

- Crevits, H., Vandeurzen, J. & Muyters, P. (2015). *Conceptnota: Samen tegen schooluitval*. Brussel.
- Gentle-Genitty, C. et al. (2015). Truancy: a look at definitions in the USA and other territories. *Educational Studies*, 41(1-2), 62-90.
- Keppens, G., & Spruyt, B. (2016). Towards a typology of occasional truancy: an operationalisation study of occasional truancy in secondary education in Flanders. *Research Papers in Education*, [Online First].
- Keppens, G., & Spruyt, B. (2015). Short-term fun or long-term gain: A mixed methods empirical investigation into perceptions of truancy among non-truants in Flanders. *Educational Studies*, 41(3), 326–340.
- Keppens, G., Spruyt, B., & Roggemans, L. (2014). Van occasionele tot reguliere spijbelaar: Een onderzoek naar het profiel van spijbelaars en de invloed van school en omgeving op spijbelen. (No. OBPWO 11.03). Brussel: Vrije Universiteit Brussel.
- VLOR (2015) *Advies over de conceptnota 'Samen tegen Schooluitval'*. Brussel: Vlaamse Onderwijsraad.